

STTK:n edustajiston kokous Helsinki 13.12.2016

Valtiovarainministeri Petteri Orpo

Puhuttaessa muutokset mahdollisia

Julkaisuvapaa klo 10.30

Hyvät kuulijat, STTKlaiset,

Kiitos mahdollisuudesta olla puhumassa täällä teille. Työmarkkinoilla ja Suomen taloudessa on viime vuosina tapahtunut todella paljon, ja tällaisina aikoina aito keskustelu eri näkökulmista on todella tarpeen. Kiitos STTK:lle, että mielestäni olette osallistuneet vaikeidenkin asioiden selvitte-lyyn vastuullisesti, maltillisesti ja rakentavasti isänmaan edun puolesta.

Tässä puheessani haluaisin käsitellä lyhyesti Suomen tilannetta ja haasteita yleisesti, sekä ennen kaikkea työelämän muutosta ja tulevaisuutta.

Maailman muutoksen vauhti on luja, riippumatta siitä, haluammeko muutosta vai emme. Työ ja sen tekemisen tavat muuttuvat ja teknologia kehittyy. Globalisaatio avaa uusia markkinoita ja mahdollisuuksia, mutta samalla kilpailu lisääntyy. Ympäristöhaaste on valtava. Kaupungistuminen muuttaa ihmisten päivittäistä elämää kaikkialla maailmassa - samoin digitalisaatio ja robotisaatio. Ihmiset ja maat ovat verkottuneempia kuin koskaan. Emme vielä tiedä, mitä kaikkea esineiden internet, tekoäly tai robotisaatio tuovat mukanaan ja mahdollisiksi.

Tällaisessa nopeassa muutoksessa hyvän yhteiskunnan tulee tarjota turvaa ja toivoa. Paikallaan pysyminen tekee muutoksesta uhan - uudistuminen sen sijaan tekee muutoksesta mahdollisuuden. Uudistaminen itsessään ei ole mikään tarkoitus, vaan se, että asiat tehdään järkevämmiin ja joustavammin kuin aiemmin.

Nyt jos koskaan meillä on tarve uudistua. Olemme maailman parhaita maita. Suomi on noussut kehityksen kärkeen kovalla työllä ja panostamalla osaamiseen. Kuitenkin kuten tiedetään, nykyinen talouskasvu ja työllisyysaste eivät riitä tällaisen Suomen ylläpitoon. Kansantalous on edelleen noin vuoden 2007 tasolla. Olemme menettäneet vuosikymmenen. Elintaso on jouduttu ylläpitämään velalla. Sen lisäksi verot ovat maailman kireimpiä.

Se on yksinkertaisesti niin, että tasa-arvoinen hyvinvointiyhteiskunta ja korkea työllisyys ovat pari. Suomen työllisyysaste on matala, alle 69 % verrattuna kaikkiin muihin Pohjoismaihin, joissa se on 75 – 77 prosenttia, Islannissa jopa 82! Tämän takia lähiaikojen politiikan tärkeimmän tavoitteen pitää olla työllisyyden parantaminen. Työ on tärkeää myös jokaiselle ihmiselle itselleen. Työ on paras tapa torjua eriarvoisuutta.

Edessä on valinta, jonka pitäisi olla helppo: joko parannamme työllisyyttä ja teemme järkeviä uudistuksia, tai leikkaamme etuuksista ja palveluista. Kyseessä on meille kaikille tärkeät asiat: toimeentulo, koulut, neuvolat, terveyskeskukset, eläkkeet. Ilman työllisyyden paranemista yön kiristäminen ei koskaan lopu. Jatkuvalle leikkaamiselle on saatava loppu, tai hyvinvointiyhteiskunta on uhattuna. Sitä meistä ei kukaan tahdo. Tahdomme, että kaikki pysyvät mukana, myös nopeassa muutoksessa. ,

Meillä on kaikki mahdollisuudet hyvään tulevaisuuteen. Kansainvälisessä kilpailussa avainsana on työ. Kaikki työ on arvokasta. Suomi ei pyöri ilman jokaisen työpanosta. Jokaisella pitäisi olla oikeus päästä töihin.

En uskalla luvata, että voisimme Suomessa tehdä vähemmän töitä. Kun samoilla työmarkkinoilla on miljardeja menestyksennälkäisiä ihmisiä ympäri maailman, emme me voi täällä tehdä huomattavasti vähemmän töitä. Ehdotukset esimerkiksi kuuden tunnin työpäivästä eivät ole realistisia.

Sen sijaan työelämä voi olla paljon parempaa!

Se on tavoite, johon meidän kaikkien tulisi tähdätä. Suomi on aina kilpaillut laadulla.

Työelämän uudistaminen ja työllisyyden parantaminen eivät onnistu, mikäli työntekijät eivät koe muutoksia tärkeinä. Muutoksia ei voi ajaa siltä pohjalta, että työntekijät kokevat tulevansa aina yli kävellyiksi.

Parempi työllisyys ja uudistunut työelämä tarkoittavat palkansaajien etua: työmahdollisuuksia useammille, enemmän joustavuutta työpaikoille ja monissa tapauksissa myös parempia palkkoja.

Meidän päättäjien on kyettävä perustelemaan ja valmistelemaan uudistukset niin, että palkansaajat näkevät niiden hyödyt itselleen, työpaikalleen ja työllisyydelle.

Uskon vakaasti, että esimerkiksi työpaikkakohtaisen sopimisen lisääminen olisi myös työntekijöiden etu.

Panoksia täytyy laittaa työelämän laatuun. Työssä jaksaa aina paremmin ja hyvällä mielellä, kun työssä jaksamista tuetaan. Siinä voittavat loppujen lopuksi niin työntekijät kuin työnantajatkin.

Ensinnäkin työn ja perhe-elämän pitää olla tasapainossa. Ministerin aikataulujen kanssa kamppailen itse jatkuvasti ehkä eniten juuri tämän ongelman kanssa. Miten pystyä olemaan läsnä riittävästi lasten arjessa ja samalla hoitaa vastuulliset tehtävät mahdollisimman hyvin. Tässä ratkaisuksi nousee nimenomaan joustavuus. Kun voi jonkun verran suunnitella kalenteria ja hoitaa asioita joskus etänä, pystyy olemaan läsnä myös perheen parissa paremmin. Työnantajien pitää antaa mahdollisuuksia sovittaa yhteen perhe-elämää ja työtä.

Tässä moderni työelämä on tuonut monia uusia tapoja työpaikoille; etätö, työaikapankit, joustava työaika, osa-aikatyö ja niin edelleen. Edelleen työn joustavuutta parantavia käytäntöjä tulee edistää aina kun mahdollista.

Toiseksi haluaisin sanoa muutaman sanan työelämän tasa-arvosta.

Naisten työurissa on Suomessa paljon tehtävää. Yksi iso-asia on perhevapaajärjestelmän uudistaminen ja siihen liittyen naisten työmarkkina-asema. Mielestäni tarvitsemme tasa-arvoa parantavan perhevapaauudistuksen, jossa myös taataan lasten päivähoitoon pääsy mahdollisimman laajasti.

Monet työmarkkinajärjestöt ovat hienosti ottaneet perhevapaa-uudistuksen omalle agendalleen. Tässä olemme todella yhteisellä asialla. Toivon että jatkamme keskustelua vastakin.

Työelämän tasa-arvoisuudessa on kyse pitkäjänteisestä työstä, joka koskee niin päättäjiä, työmarkkinoita kuin yksittäisiä työpaikkojakin. Jos olisi yksi avain epätasa-arvoisen työelämän korjaamiseksi, siihen olisi varmasti tartuttu.

Tasa-arvon pitää koskea myös ikää. Kokeneet, yli viisikymppiset työntekijät pitäisi nähdä enemmän voimavarana työpaikoilla. Tässä Suomessa tarvitaan iso kulttuurin muutos. Ikärasismista on päästävä eroon.

En ole tyytyväinen siihen vastakkainasettelun ilmapiiriin, joka Suomessa on toisinaan vaikeina aikoina vallinnut. Siihen eivät ole syyttömiä ketkään, mutta syyllisten sijaan tarvitaan kokoavia voimia ja yhteistä näkemystä.

Uskon vakaasti, että monin tavoin parempaa työelämää saataisiin myös lisäämällä sopimista työpaikoilla. Suomi on sopimusyhteiskunta edelleen, mutta sopiminen 2000-luvulla kuuluu työpaikoille, ei kabinetteihin. Sopiminen edellyttää luottamusta, ja sen rakentamisessa kaikilla osapuolilla on tärkeä tehtävä. Esimerkiksi työntekijöiden edustus yhtiön hallinnossa ei mielestäni ole mitenkään mahdoton ajatus.

Työlainsäädännön tehtävä on taata kaikille hyvä ja oikeudenmukainen työelämä sekä kaikille riittävä toimeentulo, mutta nyky maailman työpaikkojen kaikkia mahdollisia yksityiskohtia ei voida mitenkään tietää keskitetysti. Työpaikoilla tunnetaan paikalliset olot parhaiten.

Loppuun sanon vielä muutaman sanan sote-uudistuksesta.

Käynnissä oleva maakunta-uudistus on hallinnollisesti jopa historiallisen suuri. Monia uudistus huolestuttaa. Se on ymmärrettävää.

Olen itse istunut vuosikaudet kaupunginvaltuustossa Turussa ja ollut kuntaomisteisessa yhtiössä töissä, joten kuntanäkökulma on varsin tuttu.

Uudistus on aivan välttämätöntä tehdä. Tällä hetkellä sote-kustannukset nimittäin nousevat niin nopeasti, että emme selviä tulevasta valtavasta kustannusten kasvusta, joka on edessä 2020- ja 2030-luvuilla. Vuoteen 2035 mennessä esimerkiksi vanhustenhuollon kustannukset uhkaavat kasvaa jopa 70 prosenttia! On ilmiselvää, että merkittävä uudistus tarvitaan.

Uudistus pitää kuitenkin tehdä harkiten. Mielestäni tähän on kaikin voimin pyrittykin. Esimerkiksi henkilöstön työsuhteet jatkuvat kuten ennen. Eläke-etuihin ei tule muutoksia. Henkilöstön osallistuminen uudistukseen on ensiarvoisen tärkeää. Ilman julkisen alan ammattilaisia uudistus ei voi onnistua.

Uudistukseen liittyen ilmassa on paljon pelottelua. Se ei mielestäni ole vastuullista.

Uudistuksessa kenenkään terveyspalvelut eivät lakkaa olemasta eikä niiden laatu tule heikkenevään. Luotan että laajan valinnanvapauden myötä käy jopa päinvastoin.

Valinnanvapaus on yksi merkittävimmistä palvelujen laatuun ja saatavuuteen vaikuttavista uudistuksista. Sen myönteiset vaikutukset ulottuvat lähes jokaisen kuntalaisen kotiin ja arkeen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen valinnanvapauden tarkoitus on lyhentää jonoja ja parantaa palvelujen laatua. Tämän vuoksi valinnanvapaus on hyvä asia.

Valtiovarainministerinä voin kertoa, että veronmaksajien euroista pidetään hyvää huolta ja veroparatiisiyhtiöille ei pidä antaa tilaa suomalaisessa julkisrahoitteisessa terveydenhuollossa.

Palaan vielä lopuksi Suomeen. Kotimaamme on yksi maailman parhaista maista. Se ei ole itsensänselvyys, vaan menneiden sukupolvien kovan työn ja suurien unelmien tulos. Suomessa on vakaat ja turvalliset olot, koulutettu kansa, luottamusta yhteiskuntaan ja hyvä terveydenhuolto, muutamia esimerkkejä mainitakseni. Meillä on kaikki mahdollisuudet olla maailman paras maa myös tulevaisuudessa! Mielestäni meillä on myös vastuu siitä. Tehdään joka päivä parhaamme Suomen ja toistemme eteen!

Toivotan kaikille oikein hyvää joulunodotusta.